

Annales

Instituti

Archaeologici

VII - 2011

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Nikolina Matetić Pelikan (ETNOtrend d.o.o.)

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Stephen Hindlaugh (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

PRINTERA GRUPA d.o.o., Sveta Nedelja

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2011.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine
- 20** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca
- 23** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna iskopavanja prapovijesnog nalazišta u Vlatkovcu
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2010. godine
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010. – rezultati probnih istraživanja prapovijesnog groblja Glavičice
- 45** **Tatjana Tkalčec**
Probna arheološka istraživanja visinskog gradišta Sveta Ana – Gradina 2010.
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Rezultati istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg u 2010. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Results of the 2010 Trial Excavations of the Batina–Sredno Site
- 20** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of National Road Section D-34 – Donji Miholjac Bypass
- 23** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of the D-2 National Road Route–Našice Bypass
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički–Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavations of a Prehistoric Site in Vlatkovac
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological Excavations of the Crkvari–St. Lawrence's Church Site 2010
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010 – Results of Trial Excavations of the Glavičice Prehistoric Cemetery
- 45** **Tatjana Tkalčec**
2010 Archaeological Trial Excavations of the Hill Fort of Sveta Ana–Gradina
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Results of the 2010 Excavations of the Virje–Volarski Breg Site

<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-cesta A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction</i></p>
<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p>Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2010.</p>	<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p><i>Hvar, Island of Sveti Klement – Soline Bay, Archaeological Excavations 2010</i></p>
<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-cesta Zagreb – Sisak, dionica Velika Gorica jug – Lekenik</p>	<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue Excavations of AS 6 Gornji Vukojevac on the Zagreb – Sisak Motorway Route, Section Velika Gorica South – Lekenik</i></p>
<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivancu godine 2010.</p>	<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological Excavations at the Stari Grad Site in Ivanec 2010</i></p>
70 Tatjana Tkalčec Arheološka istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2010. godine	70 Tatjana Tkalčec <i>2010 Archaeological Excavations of Vrbovec Castle in Klenovec Humski</i>
<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Zaštitna arheološka istraživanja na Starom gradu Dubovac 2009-2010.</p>	<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Archaeological Rescue Excavations at Stari Grad Dubovac 2009-2010</i></p>
<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović-Osovlje i Crkvina-Bukovlje (Karlovačka županija)</p>	<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Excavations of Prehistoric Hill Forts at Barilović-Osovlje and Crkvina-Bukovlje (Karlovac County)</i></p>
85 Asja Tonc Rezultati probnih istraživanja na gradini Sv. Trojice kod Stari-grada-Paklenice 2010.	85 Asja Tonc <i>Results of the Trial Excavations of the Sveta Trojica Hill Fort near Starigrad-Paklenica 2010</i>
88 Goranka Lipovac Vrkljan Crkvenica – <i>Ad turres</i>, prošlogodišnje otkriće još jedne rimske keramičarske peći na lokalitetu „Igralište“	88 Goranka Lipovac Vrkljan <i>Crkvenica – Ad Turres, Last Year's Discovery of Another Roman Kiln at the "Igralište" Site</i>
<p>93 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p>Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.</p>	<p>99 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p><i>2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar</i></p>

Terenski pregledi

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2010.

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našice 2010. godine

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Arheološki lokaliteti na trasi brze ceste Brestovac – Staro Petrovo Selo

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Terenski pregled trase buduće auto-ceste A13, dionica Bjelovar–Virovitica–granica s Mađarskom

118 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje plovnog kanala „Grad Pag – Košljun“ i područja sanacije kamenoloma Vranja

Field Surveys

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

2010 Field Survey of the Valpovo Region Archaeological Sites

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

The Results of Archaeological Survey of the Terrain around Našice 2010

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Archaeological Sites on the Brestovac-Staro Petrovo Selo Expressway Route

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar

Field Survey of the Planned A13 Motorway Route, Section Bjelovar–Virovitica–Hungarian Border

118 **Asja Tonc**

Field Survey of the Planned Construction Area of the Town of Pag-Košljun Channel and the Restoration Area of Vranja Quarry

- 1 Sotin
- 2 Batina-Sredno
- 3 Donji Miholjac - obilaznica
- 4 Našice
- 5 AN 2a Markovac Našički - Orašje 2
- 6 Vlatkovac
- 7 Slavonski Brod - Galovo
- 8 Crkvari
- 9 Dolina-Glavčice
- 10 Sveta Ana Gradina
- 11 Virje-Volarski breg
- 12 AN 1 Grabrič- Farkaševac
- 13 Sv. Klement - Soline
- 14 AN 6 Gornji Vukojevac
- 15 Ivanec
- 16 Klenovec Humski - Plemički grad Vrbovec
- 17 Stari grad Dubovac
- 18a Barilovići - Osvojje
- 18b Crkвина - Bukovlje
- 19 Gradina Sv. Trojice
- 20 Crikvenica - Igralište
- 21 Stancija Blek-Tar

Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.

Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010

Kornelija Minichreiter

Primljeno/Received: 28.02.2011.

Prihvaćeno/Accepted: 23.03.2011.

Institut za arheologiju iz Zagreba proveo je tijekom kolovoza 2010. g. u sjeveroistočnom dijelu Slavonskog Broda na zemljištu Galovo nastavak sustavnih arheoloških istraživanja ranoneolitičkog naselja starčevačke kulture koje pripada njezinoj početnoj fazi razvitka stupnju Linear A. U dosadašnjim istraživanjima koja se provode već 13 godina, istraženo je 3.200 m², od čega je istraženo 200 m² tijekom 2010. godine. Radovi su obuhvatili iskop zemljišta u nastavku na prošlogodišnju istraženu površinu u dijelu naselja koje se prostire jugozapadno od obredno ukopnog prostora, otkrivenog 1997. g. tijekom prve godine istraživanja Galova.

Jugozapadno od zemunice 2012 otkrivena je i istražena u cijelosti jama 2010 koja je po svojem obliku i inventaru vrlo slična jamama 41 i 43 koje su bile ukopane jugozapadno od stambene zemunice 37 u sjeverozapadnom dijelu naselja. Po rubnom dijelu jame nađene su rupe od drvenih stupova koji su najvjerojatnije iznad jame držali nadstrešnicu. Gornji sloj u jami sastojao se od jako crne masne zemlje s rijetkim ulomcima keramike – dvije noge od zdjele na nozi, ručka većeg lonca i mala glinena figurica – stupasti idol na kojem se samo vidi istaknuti nos. Ulomci keramike kao i kameni artefakti nađeni u ovim jamama pripadaju početnom stupnju starčevačke kulture Linear A.

Ključne riječi: Slavonski Brod, sustavna arheološka istraživanja, naselje, starčevačka kultura, rani neolitik, Linear A

Key words: Slavonski Brod, Galovo, systematic archaeological excavations, settlement, Starčevo culture, early Neolithic, Linear A

Institut za arheologiju iz Zagreba tijekom kolovoza 2010. g. proveo je na zemljištu „Galovo“ u Slavonskom Brodu nastavak sustavnih arheoloških istraživanja neolitičkog naselja starčevačke kulture koje pripada njezinoj ranoj fazi razvitka (Minichreiter 2010: 11–16). Ova istraživanja provode se u okviru znanstveno-istraživačkog projekta Instituta za arheologiju u Zagrebu „Prapovijesni identitet prvih zemljoradničkih populacija kontinentalne Hrvatske“(197-1970685-0681) čiji je voditelj dr. sc. Zorko Marković sa suradnicom dr. sc. Kornelijom Minichreiter.¹

Temeljem Rješenja Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Slavonskom Brodu, Klasa: UP/I-612-08/10-08/0236; UR.BR.: 532-04-09/5-10-2 od 11. lipnja 2010. g. provedena su arheološka istraživanja financijskom potporom Ministarstva kulture, Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Instituta za arheologiju iz Zagreba. Terenski arheološki radovi trajali su od 2. do 20. kolovoza 2010. g.

U ovogodišnjim radovima nastavljen je iskop u dijelu naselja koje se prostire istočno od radnih zemunica 205, 207 i 291 i južno od obredno ukopnog prostora otkrivenog prve godine istraživanja.

Istražen je dio naselja koji obuhvaća 8 kvadrata (5 X 5 m) ukupne površine od 200 m². U istraženim kvadrantima H5, I5, J5, K5, H6, I6, J6, K6 otkriveni su novi arheološki objekti i istražene SJ od 1874 do 2241;

¹ Stručna voditeljica radova je autorica ovih redaka, a u stručnoj ekipi sudjelovali su: dr. sc. Zorko Marković znanstveni suradnik i diplomirana arheologinja Katarina Botić s Instituta za arheologiju iz Zagreba, zatim diplomirana arheologinja Ivana Artuković, pripravnica Muzeja Brodskog Posavlja iz Slavonskog Broda i student arheologije Žan Budim iz Slavonskog Broda. Terenski iskop obavljalo je 6 radnika iz Slavonskog Broda i Donje Vrbe. Zračno snimanje lokaliteta obavio je Milivoj Hucaljuk iz Slavonskog Broda.

- u južnom dijelu otkriven je temeljni rov ravne pregrade (ograde?), širine 80 cm i dužine 3 m, koji ide pravcem SI – JZ i dalje se nastavlja prema jugu u neotkopani dio terena

- istočno od njega otkriven je dio polukružne ograde širine 30 – 40 cm koji se dalje nastavlja prema istoku u neotkopani dio terena

- između ovih objekata nađeni su nizovi rupa od drvenih stupova promjera oko 20 cm koji su najvjerojatnije držali nadstrešnicu i natkrivali radne prostore.

Jama 2010

Jugozapadno od zemunice 2012 otkrivena je i istražena u cijelosti jama 2010 koja je po svojem obliku i inventaru u njoj

Sl. 1 Slavonski Brod, Galovo, početak istraživanja jame 2010 (snimila: K. Minichreiter).

Fig. 1 Slavonski Brod, Galovo, beginning of pit 2010 excavation (photo: K. Minichreiter).

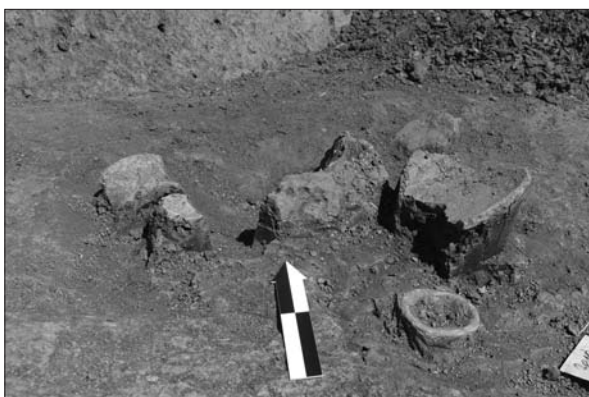

Sl. 2 Slavonski Brod, Galovo, jama 2010 (snimila: K. Minichreiter).

Fig. 2 Slavonski Brod, Galovo, pit 2010 (photo: K. Minichreiter).

vrlo slična jamama 41 i 43 koje su bile ukopane jugozapadno od stambene zemunice 37 u sjeverozapadnom dijelu naselja. Jama 2010 bila je u horizontalnoj projekciji nepravilnog kružnog oblika u promjeru 2,50 m (S-J) i 1,70 m (I-Z), ukopana u zdravicu od razine naselja do dubine od 40 cm. Na sjeveroistočnoj strani imala je ukopane tri stepenice, dok su stijenske na zapadnoj, južnoj i istočnoj strani bile okomite s tim da je pri dnu bila ukopana 20 cm u stijenu mala izdužena niša. Po rubnom dijelu jame bile su rupe od drvenih stupova koji su najvjerojatnije iznad jame držali nadstrešnicu. Gornji sloj u jami sastojao se od jako crne masne zemlje s rijetkim ulomcima keramike – dvije noge od zdjele na nozi i ručka većeg lonca. Među nalazima bila je i mala glinena figurica – stupasti idol na kojem se samo vidi istaknuti nos. Ovaj idol je za sada drugi primjerak ovakvog tipa otkriven na Galovu (Minichreiter 2007: 135). U sjevernom dijelu jame ispod grupe keramike bilo je nekoliko komadića kosti i ugljena. U južnom dijelu jame nađena je grupica kamenih izrađevina – mikrolita, zatim dijelovi dvije zdjele na nozi finije fature i dio lonca grublje fature s ručkom. Nađeno je nekoliko komada pečene zemlje – lijepa nepoznate namjene.

U prostoru sjeverno od jame 2010 istražena je u gornjim slojevima velika zemunica 2012 koja se protezala kroz dva kva-

Sl. 3 Slavonski Brod, Galovo, ulomci posuda na dnu jame 2010 (snimila: K. Botić).

Fig. 3 Slavonski Brod, Galovo, shards of vessels at the bottom of pit 2010 (photo: K. Botić).

Sl. 4 Slavonski Brod, Galovo, ulomci grube i fine keramike (snimila: K. Minichreiter).

Fig. 4 Slavonski Brod, Galovo, shards of coarse and fine pottery (photo: K. Minichreiter).

Sl. 5 Slavonski Brod, Galovo, noge žrtvenika i dio idola (snimila: K. Minichreiter).

Fig. 5 Slavonski Brod, Galovo, altar feet and part of an idol (photo: K. Minichreiter).

dranta u dužini od oko 6 m (S-J) i 4 m (I-Z). U ovim kvadrantima otkriven je samo zapadni dio velike zemunice 2012. Njezine stvarne dimenzije biti će utvrđene u sljedećim arheološkim istraživanjima koja će se nastaviti u kvadrantima koji obuhvaćaju njezin istočni dio. Već u gornjim slojevima ove velike zemunice otkriveni su ulomci grube keramike – lonci raznoliko ukrašeni naljepcima i urezanim linijama i po obodu otiscima prsta (simbol zmije). Ovim loncima pripadaju i nalazi ručki, zatim dijelovi trbuha s dvostrukim bradavicama što ukazuje da su ovi lonci visjeli na užetu. Među keramikom grube fature ističe se dno lonca ukrašeno urezanim linijama poput mreže. U finu keramiku ubrajaju se zdjele na nozi na kojima se vide tragovi crvene boje po površini. U ovim gornjim slojevima zemunice bilo je komada kamenih žrvnjeva kao i kamenih izrađevina – dio sjekire s rupom, mala sjekira, raznovrsna sječiva, pločice, odbojci i jezgre.

Istraženi objekti kao i pokretna arheološka građa u njima otkrivena tijekom 2010. g. pripada kao i u dosadašnjim istraživanjima stupnju Linear A, koji je prema sadašnjem stanju istraživanja početni stupanj razvitka starčevačke kulture na tlu Hrvatske.

Literatura

- Minichreiter, K. 2007, *Slavonski Brod, Galovo: deset godina arheoloških istraživanja / Slavonski Brod, Galovo: Ten years of archaeological excavations*, Monografije Instituta za arheologiju 1, Zagreb.
- Minichreiter, K. 2010, Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2009, *Annales Instituti Archaeologici*, VI, 11–16.

Summary

In August 2010, the Institute of Archaeology in Zagreb continued systematic archaeological excavations of an early Neolithic Starčevo culture settlement in the north-eastern part of Slavonski Brod on the Galovo plot, which belongs to the initial development phase – Linear A stage. In the excavations, which have already lasted 13 years, 3200 m² have been excavated, of which 200 m² were excavated in 2010. The works comprised the continuation of the dig of the plot excavated last year in the part of the settlement stretching to the south-west of the ritual burial space discovered in 1997, the first year of excavations at Galovo.

South-west of pit-dwelling 2012, pit 2010 was discovered and completely excavated. Its form and inventory are very similar to pits 41 and 43, which were dug south-west of pit-dwelling 37 in the north-western part of the settlement. The horizontal projection of pit 2010 had an irregular round shape with diameters of 2.50 m (N-S) and 1.70 m (E-W), dug in sterile soil from the level of the settlement to a depth of 40 cm. On the north-eastern side, three steps were dug. The walls on the

western, southern and eastern sides were vertical, and near the bottom a small elongated niche was dug 20 cm into the wall. On the margins of the pit, there were holes from wooden poles which probably bore the eaves above the pit. The upper part of the pit consisted of very black sticky soil with occasional pottery shards: two feet from a footed bowl, a handle of a larger pot and a small clay figurine (a pillared idol on which only the nose stands out). In the northern part of the pit, below a group of pottery items, there were several pieces of bone and charcoal. In the southern part of the pit, a number of stone artefacts were unearthed (microliths), parts of two footed bowls of fine structure, and part of a handled coarse-structured pot. Several pieces of burned earth (daub) of unknown purpose were also found. In the area north of pit 2010, the upper parts of pit dwelling 2012 were explored. In the upper layers of this large pit-dwelling, fragments of coarse pottery were found: pots variously decorated with appliques, carved lines and fingerprints (the representation of a snake) along the edges. The handles found belong to this type of pot, as well as to parts of a belly with twin knobs suggesting that the pots used to hang on ropes. Among the coarse pottery, the bottom of a pot decorated with carved lines like a net stands out. The fine pottery includes footed bowls with traces of red paint visible on the surface. In these upper layers of the pit-dwelling, there were pieces of grindstones as well as stone artefacts: part of an axe with a hole in it, a small axe, various blades, bladelets, flakes and cores.

The excavated structures and the moveable archaeological finds in them that were unearthed in 2010 belong, just as in past excavations, to the Linear A stage which, according to the current state of research, represents the initial development phase of the Starčevo culture on Croatian territory.